

kojima bi kustosi bili zaduženi za pojedine zbirke. Prema zaduženju, kustosi bi trebali opisati postojeće stanje u zbirkama u trenutku donošenja dokumenta, kao i svoje viđenje i želje u daljnjem skupljanju predmeta za potrebe zbirke radi ostvarenja osnovne ideje zbirke. Ako se za takvo viđenje i želje dobije suglasnost nadležnog tijela, bile bi obavezujuće i imale prioritet.

Obveza donošenja takvog dokumenta mora biti propisana zakonom kao i njegovo ustrojstvo, postupak njegova donošenja, odnosno izmjenjivanja.

Summary:

Written statement: The Collection Policy

Krešimir Bašić

Every museum should have a written statement on the Collection Policy that contains all the measures the museum intends to carry out in order to collect objects.

This is vital because of the importance of collecting as one of the basic functions of museums, a function whose aim is the selection and acquisition of objects for the museum. Since the object is that on which the museum bases its work, any irregularity and outside influence occurring during the process can throw doubt on the work of the museum. Apart from that, a written policy statement could make the curators' work easier and solve some questions from museum practice.

The first part of the Collection Policy would present clear decisions of the museum administration concerning the scope and methods of the collection of objects, while the second part would describe the state of the holdings with a list of wishes and a plan for the complementation of collections. At this moment the drawing up of such a document depends on individual museums, but in view of its importance it should be required by law that would also stipulate the way in which the policy is adopted, proposed, and the authorities that need to give their consent.

OTKUP SPOMENIČKE GRAĐE ZA ZAGREBAČKE MUZEJE U 1996. GODINI

Snežana Pintarić

Gradski ured za obrazovanje, kulturu i znanost
Zagreb

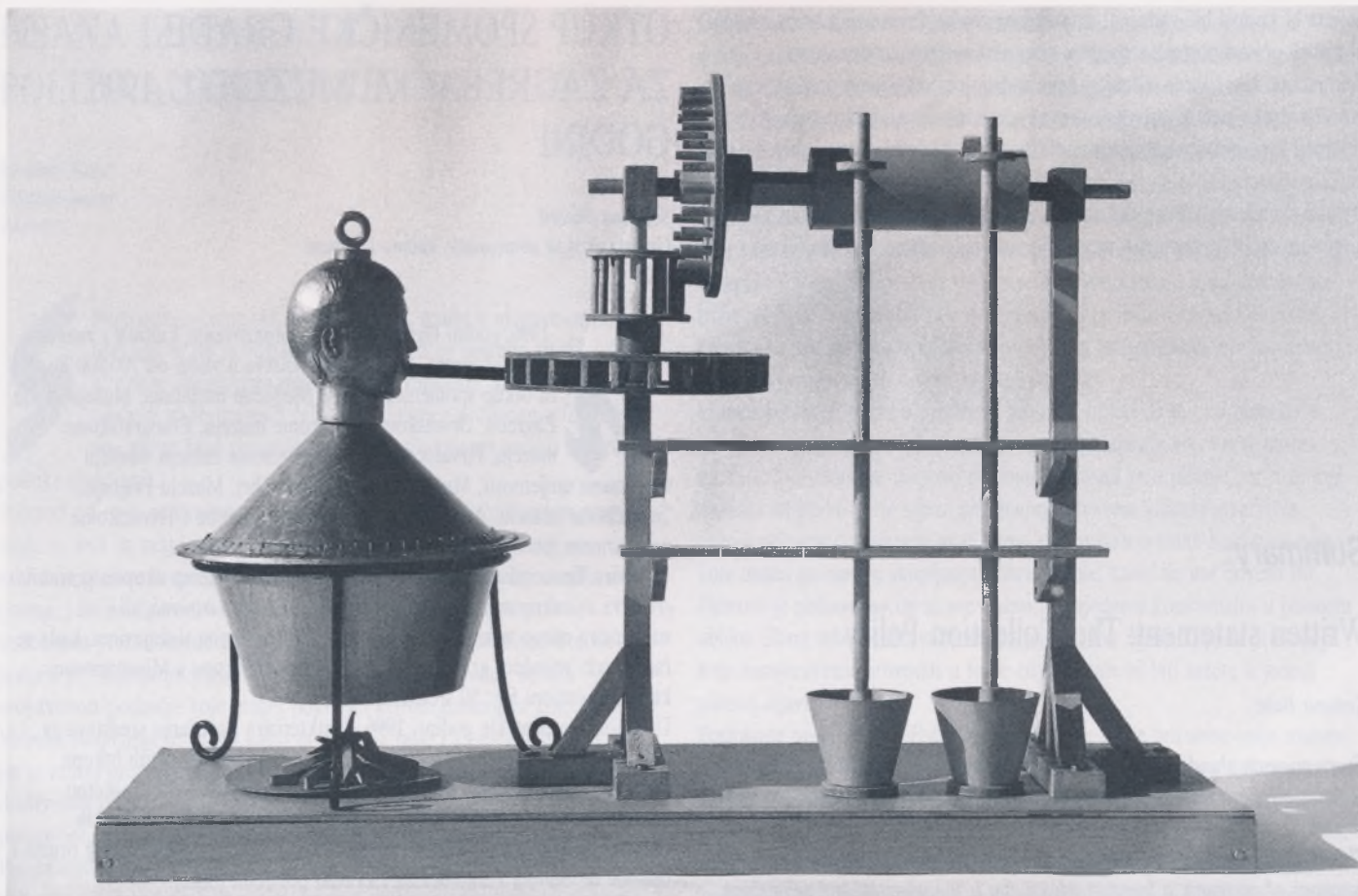
U 1996. godini Gradski ured za obrazovanje, kulturu i znanost Grada Zagreba osigurao je sredstva u visini od 700.000 kuna¹ za otkup spomeničke građe sljedećim muzejima: Muzeju grada Zagreba, Hrvatskome školskome muzeju, Etnografskome muzeju, Hrvatskome prirodoslovnome muzeju, Muzeju suvremene umjetnosti, Muzeju za umjetnost i obrt, Muzeju Prigorja, Tehničkome muzeju, Arheološkome muzeju u Zagrebu i Hrvatskome povijesnome muzeju.²

U okviru financijskih mogućnosti Gradski ured osigurava ukupno potrebna sredstva za otkup muzejima kojima je Grad Zagreb osnivač, ali i sufinancira otkup nekih državnih muzeja. U pojedinim slučajevima, kada se radi o vrlo vrijednoj građi, moguć je dogovor o otkupu s Ministarstvom kulture u omjeru 50 : 50 sredstava.³

U odnosu na protekle godine, 1996. karakterizira povećanje sredstava za ovu namjenu,⁴ što je omogućilo da se pored redovitih, manjih otkupa realiziraju i otkupi dvije veće zbirke koje će zasigurno vrlo kvalitetno upotrijebiti funduse dvaju muzeja. Riječ je o zbirci modela toplinskih strojeva dr. Ive Kolina otkupljenoj za Tehnički muzej i zbirci starog oružja i opreme dr. Stanka Petkovića za Hrvatski povijesni muzej.

Iz vrlo opsežne i studiozno pripremljene dokumentacije priložene uza zahtjev za otkup zbirke Kolina izdvajam ovaj sažeti prikaz i ocjenu: "Zbirka modela prof. dr. Ive Kolina "Razvoj toplinskih strojeva", koja sadržava pedesetak minuciozno izrađenih eksponata, veličine oko 50x40 cm, predstavlja po svojem sadržaju, stručno-znanstvenoj obradi i solidnoj izvedbi, vrlo vrijednu, pa i jedinstvenu tehničku izložbenu grupu. Svakom od ovih eksponata pridružena je i temeljita pismena dokumentacija, opisi i nacrti, tako da eksponati i njihova dokumentacija predstavljaju potpunu cjelinu... Zbirka s obzirom na svoju potpunost i opsežnu dokumentaciju može dakako poslužiti i u svrhu znanstvenih istraživanja na području toplinskih strojeva."⁵ Ovako koncipirana zbirka i stručno i muzeološki u potpunosti se uklapa u programsku orijentaciju i djelatnost Tehničkog muzeja te će već ove godine biti kao studijska izložba predstavljena publici, a ubrzo će naći i svoje mjesto u stalnom postavu.

Gospodin Stanko Petković, poznati zagrebački kolekcionar, ponudio je tijekom 1995. godine 94 predmeta iz svoje zbirke na otkup Hrvatskome povijesnome muzeju. Budući da se radilo o visokoj otkupnoj cijeni za zbirku za koju je Muzej bio vrlo živo zainteresiran, prišlo se sklapanju dvogodišnjeg ugovora, a u otkupu su sudjelovali Ministarstvo kulture i Gradski ured. U obrazloženju uz otkup stoji: "Svi ponudeni predmeti su vrijedni originali u vrlo dobrom stanju, odlično održavani i točno determinirani. Zaštitna oprema - oklopi i kacige, iako dijelovi momčadske uniforme tipični su predmeti 16. i 17. stoljeća. Mačevi i rapiri su iz 17. i 18. stoljeća, neki s vidljivim oznakama majstora oružara, vrlo dobri majstorski radovi. Svaki od njih je posebno majstorsko dostignuće..."⁶ Otkup ove privatne zbirke svoju punu povijesnu i muzeološku vrijednost dobiva upotunjavanjem i dopunjavanjem već postojeće muzejske zbirke oružja i bojne opreme, najvrednije i tipološki najcjelovitije zbirke te vrste u Hrvatskoj sa stručnjacima koji će na najbolji način obrađivati i prezentirati otkupljenu građu.

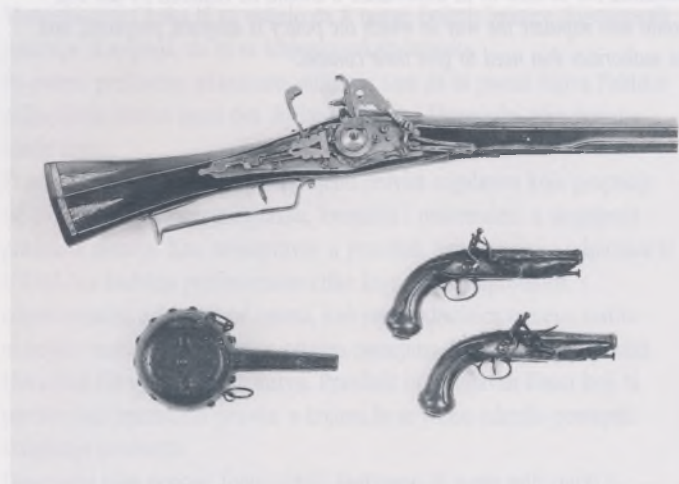

Model parnog stroja talijanskog arhitekta Branca iz 1629.

Kao što je poznato, zahtjevima za otkupe muzeji moraju uz osnovne podatke o građi i fotodokumentaciju priložiti i stručnu ekspertizu i obrazloženje razloga za otkup djela. U Kriterijima za planiranje programa, koje je Gradski ured izradio tijekom 1995. godine, prednost se daje građi za popunjavanje stalnih postava i stručnih i znanstvenih zbirki, a to su dodatni elementi koji pomažu pri donošenju odluke o dodjeli sredstava. Stručno utemeljeni i iscrpno dokumentirani zahtjevi za otkup izuzetno vrijedne građe najbolji su argumenti koji govore u prilog otkupa čak i onda kada su problem financijska sredstva, a spomenuta dva primjera dokazuju nam da je i tada moguće naći rješenje!

No, tema otkupa muzejske građe samo je na prvi pogled tema koja se ograničava na jedno usko polje muzejske djelatnosti. Kada govorimo o otkupima, ne podrazumijevamo samo broj zahtjeva koji je bio pozitivno ili negativno riješen tijekom jedne godine, već tom prilikom neposredno govorimo i o problemima financiranja programa u kulturi uopće, zatim o stanju središnjosti zbirke i razini stručnog vođenja zbirke u našim muzejima, o međumuzejskoj suradnji i teritorijalnoj i sadržajnoj podjeli unutar pojedinih struka, a riječ je naravno i o situaciji na tržištu spomeničke građe koje je najbolji pokazatelj trenutnih interesa i odnosa vrijednosti i cijene. Sa svim ovim pitanjima susrećemo se u svakodnevnom radu - od problema izrade financijskih planova koji podliježu zakonitostima o izradi proračuna, a nisu popraćeni analizom stanja potreba muzeja ni analizom stanja na tržištu, do konkretnih problema pri odlučivanju koja građa spada u koji muzej, do toga da se neki muzeji javljaju sa svojim zahtjevima vrlo često a neki rijede, što nije pravi odraz njihovih potreba itd., itd. Unutar već

spomenutih kriterija za planiranje muzejskih programa Gradski je ured tijekom 1995. godine izradio i kriterije za otkup spomeničke građe. Trebao je to biti prvi korak prema izradi osmišljenijih i dugoročnijih kriterija koji bi zastupali gradske interese, a ujedno i predstavljali stručnu podlogu za otkup raznolike građe. Sljedeći je korak trebao uslijediti nakon što iz muzeja pristignu kratkoročni i dugoročni planovi popunjavanja fundusa, tj.

Par putnih pištolja na kremen, 18. st. St. Etienne, lovačka puška na kremen, sistema na kolo, Njemačka, 1574. god., posuda za barut, sred. 17. st.

pojedinih zbirki. Takvi bi planovi omogućili da se i u unaprijed, a ne samo nakon konkretnog zahtjeva, planiraju i osiguravaju sredstva za nabavu onih predmeta koji su ključni za dopunu pojedine zbirke. Ako se, na primjer, zna da je u muzeju jedna zbirka tek u nastajanju, onda se u sljedećih pet godina mora staviti težište na otkupe za tu zbirku kako bi ona dosegla zadovoljavajuću stručnu spremu, pa i znanstvenu razinu. Vjerojatno bi bilo važnije intenzivno tragati za predmetima i popunjavati takvu zbirku negoli stihijski otkupljivati predmete koji su možda "zgodni", ali nisu neophodni za jedan muzej. Pored toga, iz dugoročnih bi se planova trebalo vidjeti što pojedini muzeji shvaćaju bilo kao nacionalnu baštinu bilo kao izuzetnu muzeološku vrijednost koja bi se trebala osigurati za muzej čak i kad prelazi granice trenutačnoga tržišnog interesa.

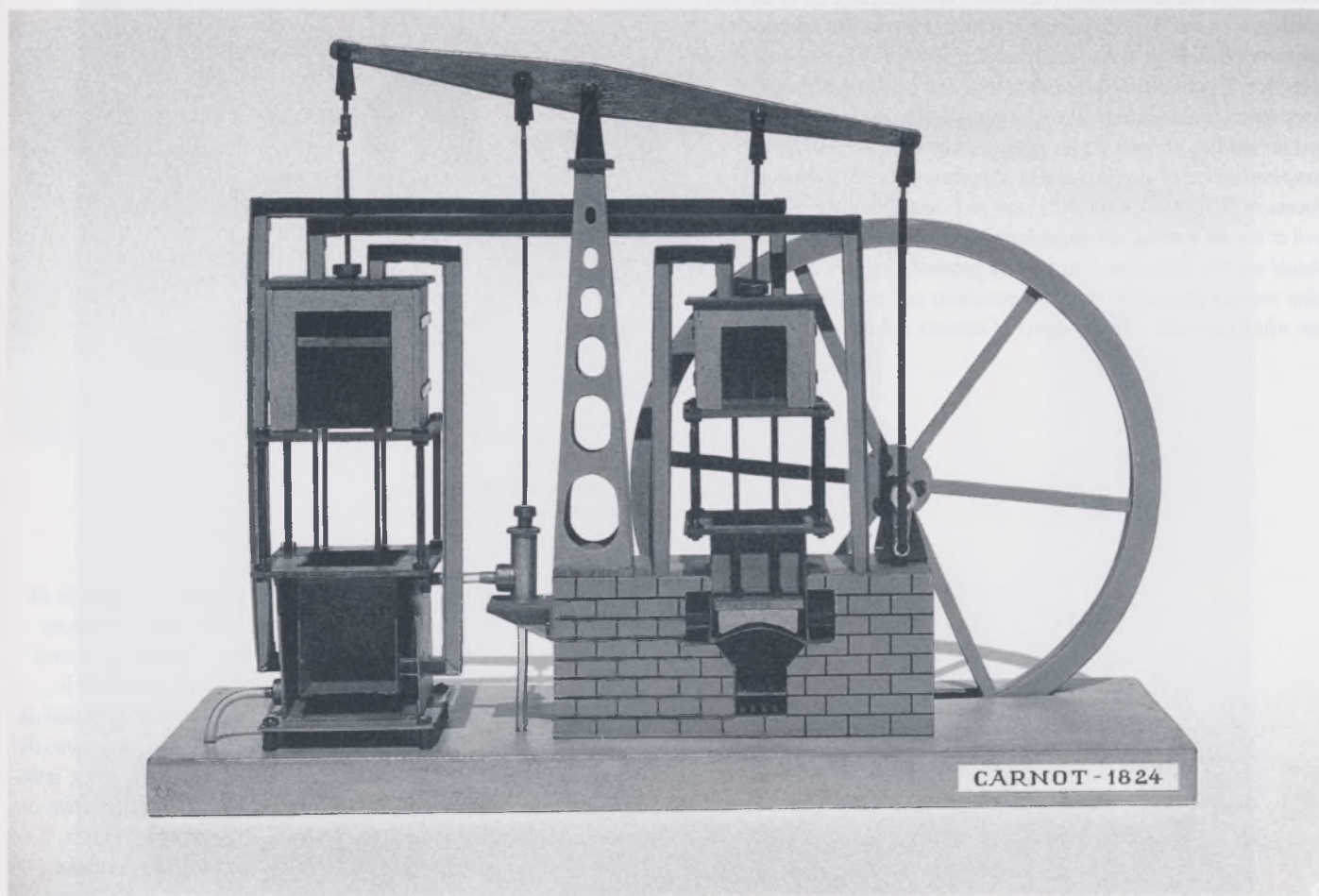
U ICOM-ovu Statutu i Kodeksu profesionalne etike⁷ s tim u vezi stoji: "Svaka muzejska uprava mora prihvatiti i objaviti pisanu izjavu o svojoj politici sakupljanja. Ta se politika mora od vremena do vremena nanovo procijeniti, a najmanje svakih pet godina. Predmeti koji su nabavljeni moraju biti relevantni za vrstu i aktivnost muzeja i moraju biti popraćeni dokazom o važećem zakonskom pravu na posjed... Muzeji ne smiju, osim pod vrlo izuzetnim okolnostima, nabavljati materijal koji muzej vjerojatno neće moći katalogizirati, konzervirati, čuvati ili izlagati na prikladan način. Nabavka izvan tekuće politike muzeja smije se prihvatiti pod vrlo izuzetnim okolnostima i onda samo nakon temeljite procjene upravnog tijela muzeja, vodeći računa o interesu predmeta o kojem je riječ, nacionalnoj i drugoj kulturnoj baštini te posebnim interesima drugih

muzeja." I dalje u poglavlju pod nazivom "Suradnja među muzejima u politici sakupljanja": "Svaki bi muzej trebao biti svjestan potrebe za suradnjom i savjetovanjem sa svim muzejima sličnih interesa ili s onima s čijim se interesima preklapaju njegovi interesi i politika sakupljanja. Morao bi nastojati da se savjetuje s drugim takvim ustanovama o posebnim nabavkama gdje bi se mogao pojaviti sukob interesa... Muzeji moraju poštovati granice dogovorenih područja sakupljanja drugih muzeja i moraju izbjegavati nabavke materijala posebnoga lokalnog porijekla ili posebnoga lokalnog značenja iz područja sakupljanja nekoga drugog muzeja a da ga prije toga ne obavijeste o svojoj namjeri."

Otkupna politika muzeja dokument je koji na najbolji način govori, ponavljam, o stanju sredenosti zbirki i stručnoj i muzeološkoj razini upravljanja zbirkom, ali i o prostornom i ostalim ograničavajućim čimbenicima koje treba uzimati u obzir prilikom planova o širenju fundusa. Ona ne bi smjela biti odraz trenutačnih osobnih interesa, već vizija idealnog muzeja temeljena na realnim premisama i usklađena sa zakonom koji i o tom području muzejske djelatnosti vodi brigu!

Bilješke:

1. U ovu svotu nisu uračunana sredstva za otkup likovnih djela kojima umjetnički muzeji također popunjavaju svoje funduse.
2. Vidi: Zagrebački muzeji - izvješća 1996.
3. U 1996. godini na tom je principu otkupljeno jedno djelo Ivana Picelja za Muzej suvremene umjetnosti, zbirka Petković za Hrvatski povijesni muzej i akvarel Josipa Račića za Muzej za umjetnost i obrt.

Model toplinskog stroja Carnota iz 1824. godine

4. U 1993. godini sredstva za otkup muzejske građe iznosila su 200.000 kuna, u 1994. također 200.000 kuna, a u 1995. 500.000 kuna.

5. Ekspertiza prof. dr. Vladimira Muljevića.

6. Ekspertiza Dore Bošković, prof

7. ICOM - Statut i kodeks profesionalne etike, Nacionalni komitet ICOM-a, Zagreb.

Primljeno: 4.4.1997.

Summary:

The acquisition of materials for museums in Zagreb in 1996

Snježana Pintarić

With respect to previous years, 1996 was characterised by an increase in the funds earmarked for acquisitions, and this has enabled not only regular smaller acquisitions, but also the acquisition of two larger collections. They were Dr Ivo Kolin's collection of models of steam engines, acquired for the Technical Museum, and Dr Stanko Pretković's collection of old arms and equipment for the Croatian History Museum.

We know that museums need to submit requests for acquisitions with the basic information about the material and the photographic documentation accompanied by a professional opinion and reasons for requesting the acquisition. In the Criteria for Programme Planning drawn up by the City administration during 1995, priority is given to material that complements permanent exhibitions, expert and scientific collections. The next step should take place after museums submit short-term and long-term plans for complementing the holdings. These plans would enable the advance planning and the securing of funds for the acquisition of objects crucial for the complementation of a collection. The acquisition policy of a museum is a document which best illustrates the state and condition of the collection, as well as the professional and museological level of collection management. It should not be a reflection of momentary personal interest, but a vision of an ideal museum founded on realistic suppositions and brought in line with the law, which also deals with this aspect of museum activity.

UMJETNOST DEVEDESETIH NOVA ZBIRKA NOVE GALERIJE U GRAZU

Werner Fenz

Nova Galerija Zavičajnog muzeja Joanneum

Graz

Fundus Nove galerije obuhvaća umjetnost 19. i 20. stoljeća. Naročito je dobro zastupljeno austrijsko i štajersko slikarstvo bidermajera. Početak dvadesetog stoljeća obilježavaju grafike Gustava Klimta, ulja i crteži Eгона Schielea, a zatim slijede i ostali austrijski ekspresionisti poput Antona Koliga, Herberta Boeckla ili Wilhelma Thonya. Umjetnost nakon 1945. godine možemo pratiti preko niza klasičnih nacionalnih djela, pretežito s područja Štajerske, a od kasnih šezdesetih godina nadalje, pomoću slika i objekata iz nekada vrlo značajnog prostora "trigona". Djela talijanskih i mađarskih umjetnika i umjetnika s prostora bivše Jugoslavije nastajala su tijekom Međunarodnog slikarskog tjedna. Ova djela nismo otkupljivali već su ih umjetnici, u prosjeku njih dvanaestak sudionika sa svake akcije, ostavljali zauzvrat za četverotjedni boravak u Grazu. Okupljajući na jednom mjestu djela umjetnika mlađe generacije iz raznih zemalja, stvorili smo sliku koja nam omogućava uvid u suvremena umjetnička kretanja na ovim prostorima.

Inez van Lamsverde, 1993.

Nova galerija Zavičajnoga muzeja Joanneum, Graz

Osamdesetih godina usredotočili smo izložbeni program Nove galerije na "Novo slikarstvo" i "Novu skulpturu". Djelima s tih izložaba (otkupom, donacijama i sl.) upotpunjavali smo fundus zbirke suvremene umjetnosti. Početkom 1993. godine došlo je do promjena u vodstvu galerije što je dovelo i do promjena na svim područjima galerijske djelatnosti. Budući da je financijska situacija ostala ista kao prije, kao primjer navest ću samo da smo za otkupe raspolagali sa sumom od 30.000 ATS godišnje, bilo je jasno da se moramo okrenuti drugim izvorima sredstava. Usprkos drastičnim političkim prilikama koje su dovele do raspada spomenutog prostora "trigona", željeli smo nastaviti s problemskim sučeljavanjem austrijske suvremene umjetnosti i umjetnosti susjednih zemalja. Takva izložbena politika ostavila je posljedice i na sakupljačku politiku. Austrijsko